

Nr 83

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete; given Stockholms slott den 27 februari 1959.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås, att lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete, vilken efter den senaste förlängningen av lagens giltighetstid gäller t. o. m. den 30 juni 1959, skall äga fortsatt giltighet t. o. m. den 30 juni 1961.

Förslag

till

Lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndsvång för byggnadsarbete

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1943 om tillståndsvång för byggnadsarbete,¹ vilken enligt lag den 2 maj 1958 (nr 194) gäller till och med den 30 juni 1959, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1961.

¹ Senaste lydelse i vissa delar, se SFS 1948:186 och 749 samt 1956:222.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 feb-
ruari 1959.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, fråga angående *fortsatt giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete* samt anför.

Lagen den 30 juni 1943 (nr 444; ändr. 186/1948, 749/1948 och 222/1956) om tillståndstvång för byggnadsarbete utgör ett led i statsmakternas strävan att upprätthålla ett fast penningvärde och främja en ändamålsenlig användning av förnödenheter och arbetskraft. Lagen gäller — sedan dess giltighetstid vid olika tillfällen blivit förlängd, senast genom lag den 2 maj 1958 (nr 194) — till och med den 30 juni 1959.

Enligt 1 § i lagen äger Konungen, i den mån det finnes erforderligt för att uppnå nyssnämnda syfte, förordna, att 2—7 §§ i lagen skall äga tillämpning. Har dylikt förordnande meddelats, följer därav att byggnadsarbete icke får bedrivas utan särskilt tillstånd (byggnadstillstånd). Sådant tillstånd meddelas av Konungen eller, i den mån Konungen förordnar därom, av myndighet, åt vilken Konungen uppdrager att utöva tillsyn över tillämpningen av lagen, eller myndighet, som är underordnad tillsynsmyndigheten. Enligt 4 § må i byggnadstillstånd stadgas begränsning eller villkor för arbetets bedrivande eller för användningen av förnödenheter eller arbetskraft.

Genom kungörelse den 29 juli 1943 (nr 640) har Kungl. Maj:t förordnat, att 2—7 §§ i lagen skall äga tillämpning, samt meddelat tillämpningsföreskrifter till lagen.

Under största delen av den tid byggnadsregleringen varit i tillämpning har dess huvuduppgift varit av investeringsbegränsande natur. De tillgängliga produktionsresurserna inom byggnadsmarknaden har nämligen icke förrän på senare tid varit tillräckliga för att tillgodose alla de önskemål om investeringar i byggnader och anläggningar som förefunnits. Byggnadsregleringen har därför intill det senaste året använts för att utvälja de byggnadsföretag, som med hänsyn till sin betydelse ansetts böra få ta i anspråk det disponibla investeringsutrymmet. Regleringen har vidare utnyttjats i strävandena att begränsa de största städernas expansion, särskilt på industrins

och handelns områden, och därmed indirekt främja en utspridning av näringslivet till andra orter. En viktig uppgift har slutligen varit att med regleringens hjälp söka få en sådan tidsmässig spridning av igångsättningen av olika byggen att största möjliga vinterbyggande uppnås.

Allteftersom tillgången på arbetskraft och förnödenheter inom byggnadsmarknaden ökats och — på senare år — konjunkturen inom näringslivet avmattats, har regleringen kunnat uppmjukas. Detta har skett genom ändringar i tillämpningskungörelsen samt i andra, för byggnadstillståndsärendenas handläggning utfärdade bestämmelser. Från och med innevarande års ingång gäller tills vidare enligt ett av Kungl. Maj:t den 19 december 1958 meddelat beslut (se SFS 648/1958) generellt byggnadstillstånd för varje slag av byggnadsarbete. Kungl. Maj:t har dock, med stöd av 4 § lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete, föreskrivit, att såsom villkor för byggnadsarbets bedrivande skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, gälla dels att vederbörande länsarbetsnämnd skall, i den mån arbetsmarknadsstyrelsen ej finner skäl att själv bestämma därom, besluta om tid för arbetets igångsättande samt, därest så finnes erforderligt, om avbrott i detsamma, dels att nämnden har att bestämma storleken och sammansättningen av den arbetsstyrka, som vid varje tid må sysselsättas i arbetet.

I anslutning till de nämnda lättnaderna i byggnadsregleringen har en omprövning skett av formerna för handläggningen inom socialdepartementet av olika frågor rörande byggnadsverksamheten. Den s. k. byggnadsberedningen, som inom departementet haft till uppgift att handlägga frågor sammanhängande med byggnadsregleringen, har i samband därmed avskaffats och ersatts med en grupp av rådgivare, kallad byggrådet, som skall stå till socialministerns förfogande i byggnadsfrågor. Rådets uppgift blir att medverka till jämn sysselsättning för byggnadsarbetarna och samordning av handläggningen av byggnadsärenden. Avsikten är icke att inom rådet behandla frågor, som berör ett enskilt byggnadsobjekt, såvida inte ärendet kan anses ha mera allmän eller principiell betydelse. Även om byggnadsverksamhetens kreditfrågor kan förutses bli en väsentlig angelägenhet för rådet kommer sålunda inte kreditfrågan för ett enskilt bygge att behandlas. Planeringsfrågorna på det kommunala planet har erfarenhetsmässigt visat sig ha stor betydelse för jämn produktion inom byggnadsverksamheten. Dessa frågor torde därför komma att ägnas stor uppmärksamhet inom rådet. Även den regionala planeringen och lokaliseringsfrågorna torde komma att dryftas. Bostadslänen skall endast diskuteras ur arbetsmarknads- och branschsynpunkt såsom exempelvis beträffande tidpunkten för lånebesked.

Den nu tillämpade ordningen innebär, att byggnadsregleringen icke utnyttjas vare sig i investeringsbegränsande eller lokaliseringspolitiskt syfte. Där emot bibehålles det sedan länge rådande systemet med s. k. igångsättnings-tillstånd. Härigenom har arbetsmarknadsmyndigheterna fortfarande möjlighet att befrämja en säsongutjämning inom byggnadsverksamheten.

Delade meningar råder om huruvida denna reglering genom igångsättningstillstånd allttjämt är erforderlig. Enda sättet att få en realistisk uppfattning om möjligheten att utan att äventyra säsongutjämningen slopa igångsättningstillstånden synes vara att försöksvis pröva en annan ordning på vissa orter. Efter överläggningar mellan företrädare för arbetsgivare och arbetstagare inom byggnads- och anläggningsbranschen samt arbetsmarknadsstyrelsen har överenskommelse den 3 februari 1959 träffats om att på orter, där föreskrifterna om igångsättningstillstånd m. m. av Kungl. Maj:t förklaras icke skola gälla, inrätta en samarbetsnämnd med uppgift att verka för att byggnadsverksamheten ordnas på sådant sätt, att säsongutjämningen icke blir sämre än om systemet med igångsättningstillstånd allttjämt hade tillämpats på ifrågavarande orter.

Sedan denna överenskommelse slutits, har Kungl. Maj:t genom beslut den 6 februari 1959 förordnat, att i envar av städerna Uppsala, Linköping, Hälsingborg och Hudiksvall samt i Skellefteåorten, bestående av Skellefteå stad och Skellefteå landskommun, byggnadsarbete må från och med den 1 april 1959 tills vidare bedrivas utan iakttagande av de villkor om arbetes igångsättande m. m., som angivits i Kungl. Maj:ts beslut den 19 december 1958. Såsom förutsättning härför skall dock gälla att i orten tillsatts en samarbetsnämnd med den sammansättning och de uppgifter som angivits i nyssberörda överenskommelse. I denna anges bl. a., att samarbetsnämnden skall bestå av fyra Ortsrepresentanter, företrädande arbetsmarknadsverket (ortens arbetsförmedling), byggnadsarbetsgivarna, byggnadsarbetarkåren samt staden (i Skellefteåorten därjämte en representant för landskommunen), att det åligger nämndens ledamöter att dels skaffa sig god kännedom om pågående och planerad byggnadsverksamhet, dels i erforderlig utsträckning överlägga med myndigheter och med de byggherrar och byggnadsföretagare, som på orten har mera omfattande byggnadsverksamhet, dels ock — under beaktande av arbetsmarknadsförhållandena icke blott i försöksorten utan även inom andra, främst angränsande områden — eftersträva en planering av byggnadsverksamheten i orten så, att bästa möjliga säsongutjämning och i övrigt ett rationellt ianspråktagande av arbetskraften ernås, samt att, om förutsättningarna för försöksverksamheten på någon ort skulle brista eller åsyftat resultat ej skulle ernås, förnyade överläggningar rörande denna ort skall på begäran av någondera parten upptagas av de parter som undertecknat överenskommelsen.

Det kan måhända visa sig påkallat att utsträcka försöksverksamheten till även andra än nyss angivna orter eller till större områden. Tillräckliga erfarenheter för att bedöma om det är möjligt att på denna väg nå en tillfredsställande säsongutjämning torde knappast kunna vinnas förrän den nya ordningen tillämpats under en period som sträcker sig över två vintrar. Jag tillmäter säsongutjämningen på byggnadsarbetsmarknaden sådan vikt, att jag knappast finner det tänkbart att utan dylika erfarenheter avstå från de

möjligheter att påverka säsongvariationerna, som igångsättningstillstånden ger. Det är även angeläget att samla erfarenheter om hur lokaliseringsverksamheten kommer att påverkas av att byggnadstillståndsgivningen icke utnyttjas för ifrågakvarande verksamhet. På grund härav synes lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete — som med den begränsade tillämpningen nu har icke kan anses särskilt betungande för byggnadsföretagarna — böra erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1961.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ett inom socialdepartementet upprättat förslag till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete*, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Bengt Lundin

¹ Bilagan, vilken är av samma lydelse som det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelämnats.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 24 februari 1959.

Närvarande:

Justitieråden BECKMAN,
E. SÖDERLUND,
TAMMELIN,
Regeringsrådet NEVRELL.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 20 februari 1959, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn Anders Elowson.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Clas Amilon

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 fe-
bruari 1959.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERS-
SON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDEN-
MAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler
chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, lagrådets den 24 februari
1959 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 20 i samma månad remitte-
rade förslaget till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943*
(nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Föredragande departementschefen hemställer, att ifrågavarande lagför-
slag, vilket av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regerings-
formen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter bi-
trädde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till
riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till
detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Karin Wickström